

Philadelphia
Het beste uit jezelf

19 april 2022

Slaap geeft rust

Janine Breukelman,
GZ-psycholoog/gedragsdeskundige

Poll: Hoe heb jij geslapen
vannacht?

2

Philadelphia
Het beste uit jezelf

Een 9-jarige heeft ruim 2 uur meer slaap nodig dan een 17-jarige?

3

Niet waar

Pubers hebben bijna evenveel slaap nodig als basisschool kinderen

Age Group	Recommended Sleep (Hours)
NEWBORN (0-3 months)	14 - 17
INFANT (4-11 months)	12 - 15
TODDLER (1-2 years)	11 - 14
PRE-SCHOOL (3-5 years)	10 - 13
SCHOOL AGE (6-13 years)	9 - 11
TEEN (14-17 years)	8 - 10
YOUNG ADULT (18-25 years)	7 - 9
ADULT (26-64 years)	7 - 9
OLDER ADULT (65+)	7 - 8

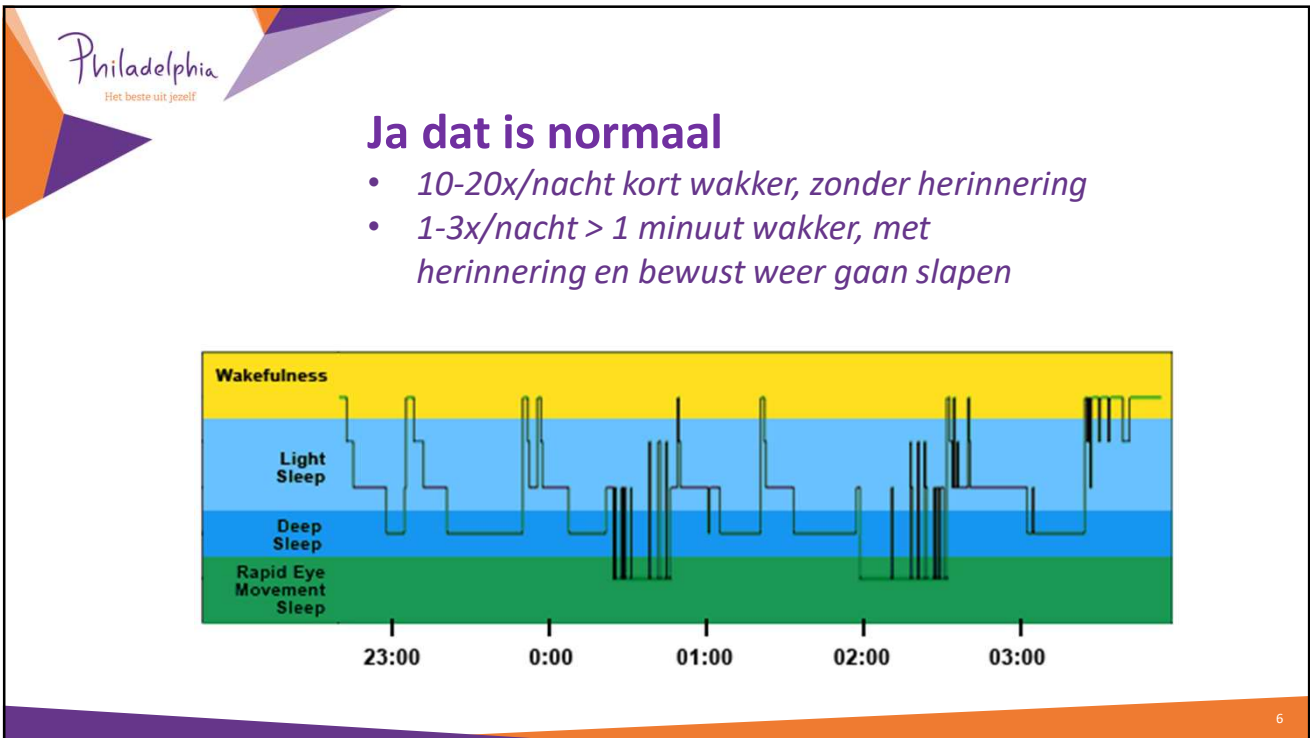
Legend:
■ Recommended (Dark Blue)
■ May be Appropriate (Light Blue)
■ Not Recommended (Yellow)

4

Je kind wordt al van jongs af aan 1 tot 3 keer per nacht wakker, is dit normaal?

5

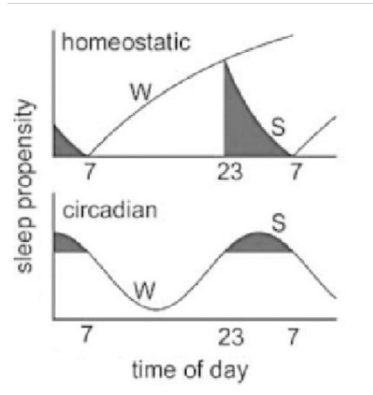
6

Wat is slaap?

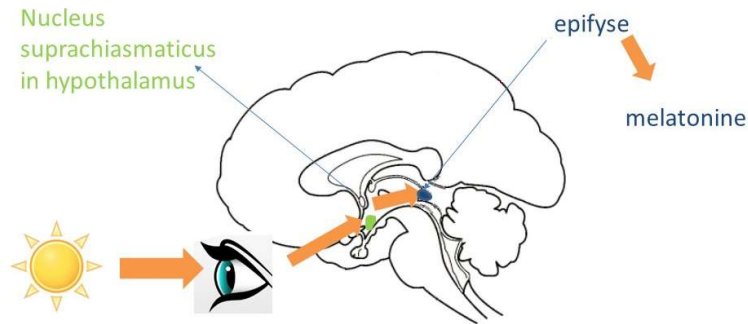
Normale, dagelijks terugkerende toestand waarin lichaam en geest tot rust komen.

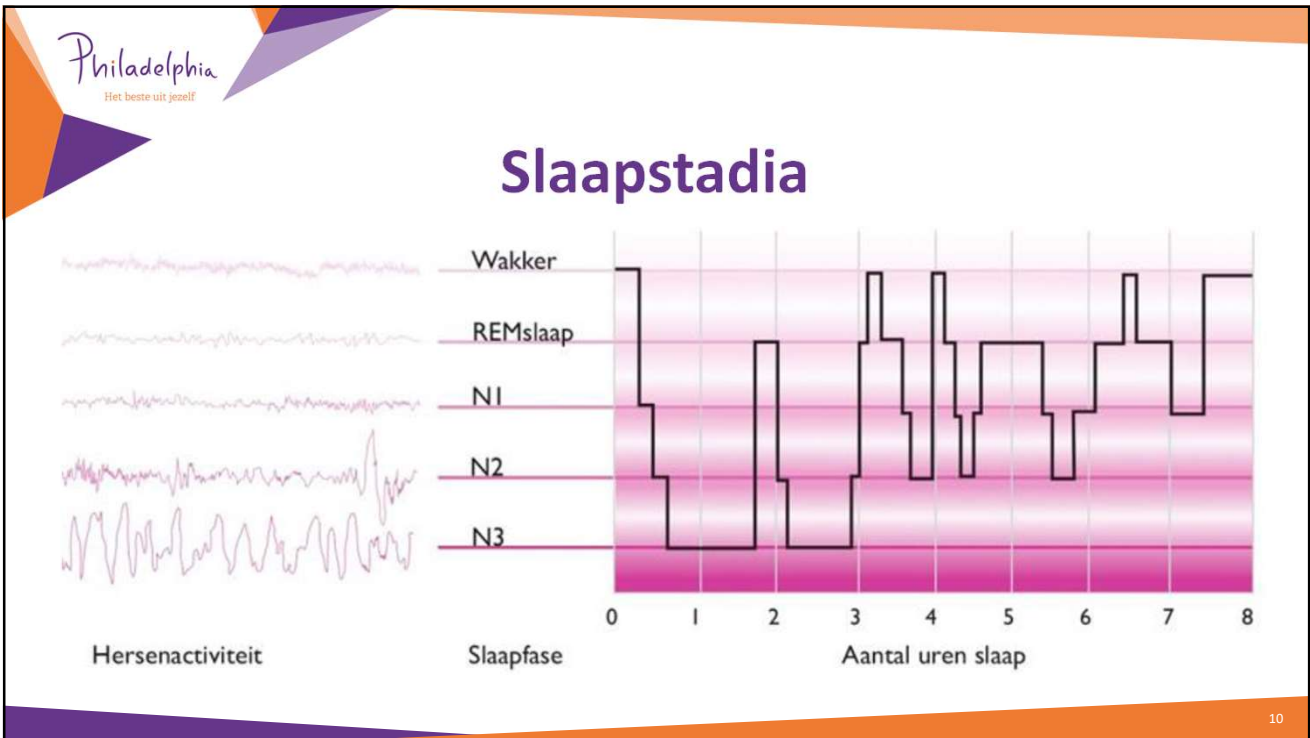
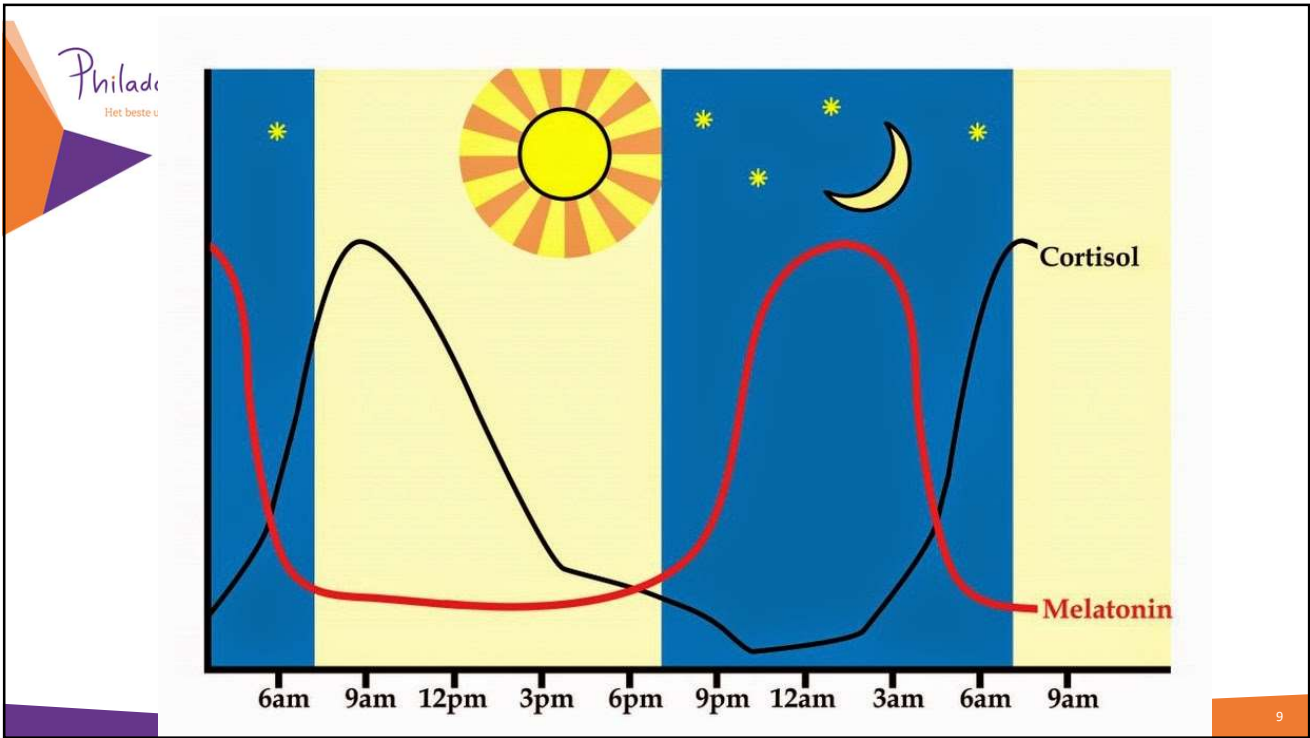
 Slaapdruk

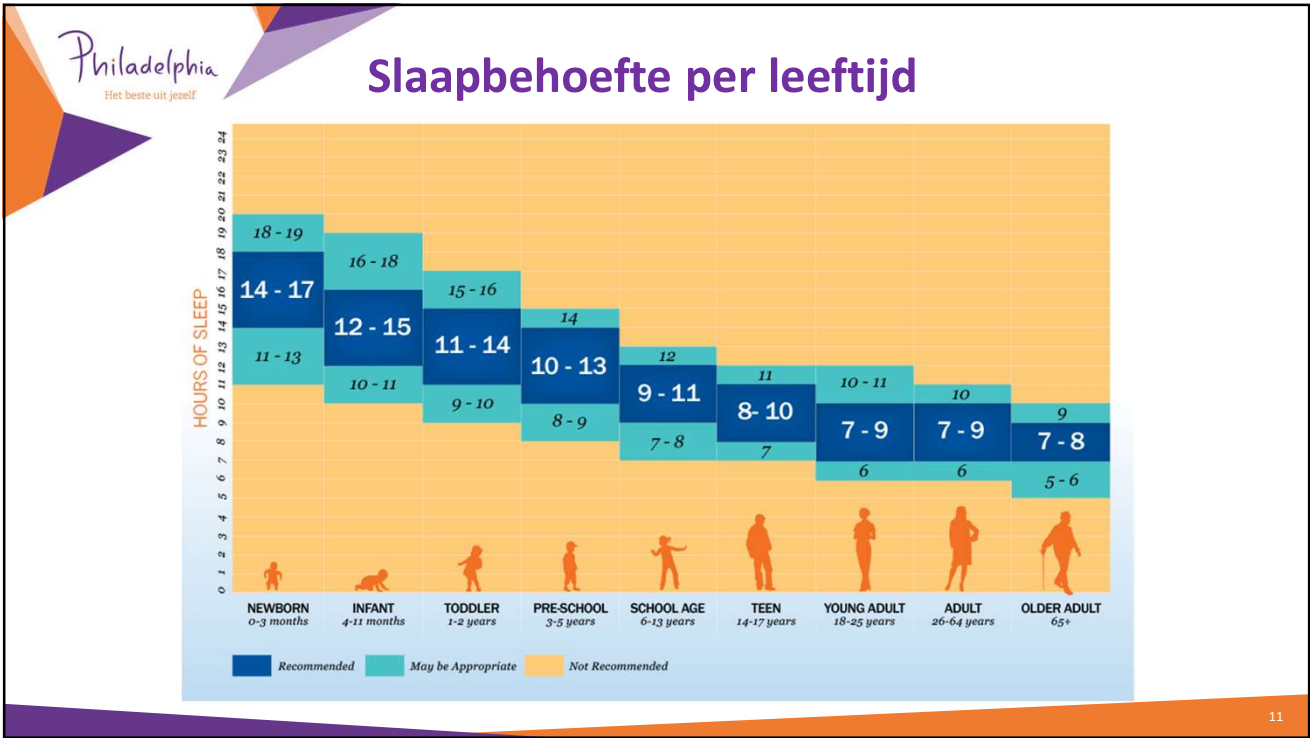
 Circadiane ritme

Biologische klok

Philadelphia
Het beste uit jezelf

Wat zijn slaapproblemen?

- Probleem met inslapen
- Probleem met doorslapen
- Vroeg wakker worden
- Overdag erg slaperig zijn
- Niet alleen willen slapen

12

Gedragingen bij slaapproblemen

- Geluiden maken, hard gillen, schreeuwen
- Herhalende bewegingen
- Rechtop gaan zitten
- Kokhalzen
- Behang peuteren
- Spelen met knuffels
- Springen op bed
- Uit bed komen, door huis dwalen
- Bonken

Hoe herken je slaapproblemen?

Moeheid	Slaperigheid overdag	Prikkelbaarheid
	Rusteloosheid	Concentratieproblemen
Vergeetachtigheid	Hoofdpijn	Weinig energie
	Gewichtstoename	Apathie
		Stemmingsproblemen
Niet naar bed willen		Moeite met in slaap vallen
	's Nachts vaak of lang wakker	Vroeg wakker
's Morgens moeilijk wakker	Niet alleen willen slapen	
	Bonken	Gedragsproblemen
		Bedplassen
Tandenknarsen		Slaapwandelen

Wist-je-dat...

-
Slaapproblemen komen bij 15-88% van de mensen met een verstandelijke beperking voor (20-30% algemene bevolking)
-
Combinatie o.a. ASS, ADHD, epilepsie, EMB, blindheid verhoogde kans op slaapproblemen
-
Veel syndromen slaapproblemen als kenmerk: o.a. Down, Prader-Willi, Smith-Magenis, Angelman, Williams, Fragiele X.

15

Mogelijke oorzaken slaapproblemen

-
Te vroeg naar bed, waardoor ook weer vroeg wakker
 (Verschoven biologische klok probleem)
-
Pijn of ander lichamelijk ongemak
-
Te lang in bed liggen
 (Hoeveelheid benodigde slaap = gekoppeld aan kalenderleeftijd!)
-
Onrust in de nacht
 (bijv. bij stress, gedragsproblemen)
-
Teveel en te lang dutten overdag
-
Bijwerkingen van psychofarmaca

16

Mogelijke oorzaken slaapproblemen

- **Wakker worden of blijven door prikkelgevoeligheid**
- **'s Avonds/'s nachts spelen/gamen op telefoon/tablet/tv kijken**
- **Slaapapneu**
- **Te weinig activering en licht overdag**
(slaap is een 24-uursgebeuren)
- **Slaapprobleem als symptoom van syndroom of stoornis**
- **Verstoorde melatonine aanmaak en/of afbraak**

17

Slaaphygiëne: do's

- Zelfde slaaptijden aanhouden
- Niet langer slapen dan nodig (kalenderleeftijd kind)
- Oranje/zwakschijnend licht als nachtlampje
- Goede slaapkameromstandigheden
- Vast bedritueel voor het slapen gaan (max. 30 min.)
- Warm bad of douche voor het slapen
- Overdag zoveel mogelijk in het daglicht
- Beweeg voldoende (30 min. per dag)
- Overdag goede balans van inspanning en ontspanning
- Zorg voor warme voeten

18

Slaaphygiëne: don'ts

- Geen cafeïne (cola, energiedrankjes) in de avond
- Eet geen 'zware' maaltijden 's avonds
- 1,5 uur voor het slapen, geen blauw licht meer
- Vermijd geestelijke en lichamelijke inspanning voor het slapen: niet stoeien, geen wilde spelletjes voor bedtijd
- Vermijd dutjes overdag 4 uur voor slapen gaan
- Uitslapen max. 1,5-2 uur langer dan normaal
- Geen spannende films of boeken voor het slapen
- Geen tv kijken/telefoon in bed, bed is om te slapen
- Niet teveel drinken 's avonds

19

En als dat niet genoeg helpt?

20

Philadelphia
Het beste uit jezelf

Slaaponderzoek

- **Beeldvorming** met aanmeldformulier, slaapdagboek, foto slaapkamer
- Belangrijkste diagnostisch instrument: **Actiwatch/motionwatch**
- Aanvullend onderzoek met: **Voicerecorder**
- Zo nodig : **Infraroodcamera / babybeeldtelefoon**

Doorverwijzen naar:
Slaapcentrum/slaappoli
- meer onderzoeksmogelijkheden bijv. polysomnografie, ademhalingscontroles

21

Philadelphia
Het beste uit jezelf

Behandeling van slaapproblemen

- **Slaaphygiëne verbeteren**
- **Somatiek/pijn nader bekijken**
- **Kritisch kijken naar medicatie m.b.t. bijwerkingen**
- **Behandeling (CGT-i, EMDR, SI)**
- **Ontspanningsoefeningen/mindfulness**
- **Melatoninmeting (melatoninecheck.nl)**
- **Doorverwijzen naar slaapcentrum**

22

Behandeling van slaapproblemen

- **Te lang in bed → slaaprestrictie (korter laten slapen)**
- **Te vroeg slapen → bedtijd proberen te verlaten, avondprogramma invullen, zo nodig daglichtlamp in de avond (biologische klok beïnvloeden)**
- **Te laat slapen → kijken naar avondprogramma (bijv. afbouw activiteit, schermpjes), daglicht(lamp) in de ochtend, vaste opstatijden**
- **Te vroeg uit bed → later naar bed, slaaptrainer, duidelijk begin en eind van de nacht**

23

Behandeling van slaapproblemen

- **Onregelmatige slaaptijden → proberen vaste bed- en opstatijden aan te houden**
- **Veel stress → balans tussen inspanning-ontspanning in de dag, SI-onderzoek (m.n. bij ASS), bij LVB aanleren van ontspanningsoefeningen**
- **Angst/onrust in de nacht → zoeken naar 'geruststelling' bijv. knuffel (met hartslag), projectie, muziekkussen, somnox, geuren, nachtlampje**

24

Behandeling van slaapproblemen

- **Piekeren in de nacht → LVB: CGT-i, ontspanningsoefeningen**
- **Nachtmerries → traumabehandeling, CGT: imaginaire rescripting**
- **Lichamelijk ongemak/pijn → pijn behandelen, hoe oud is matras (max. 10 jr), kussen (max. 3 jr), fysiotherapeut laten meekijken naar houding**
- **Alles m.b.t. dagritme → aandacht voor 'zeitgebers' in de dag: licht, beweging en voeding, dagprogramma**

25

Prikkelverwerking & slaap

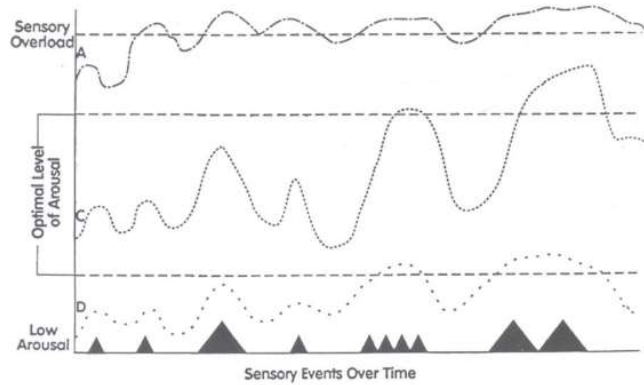
Alertheidsfases

1. Slapen
2. Duf
3. Alert
4. Stress
5. Emotionele ontlading / Escalatie

26

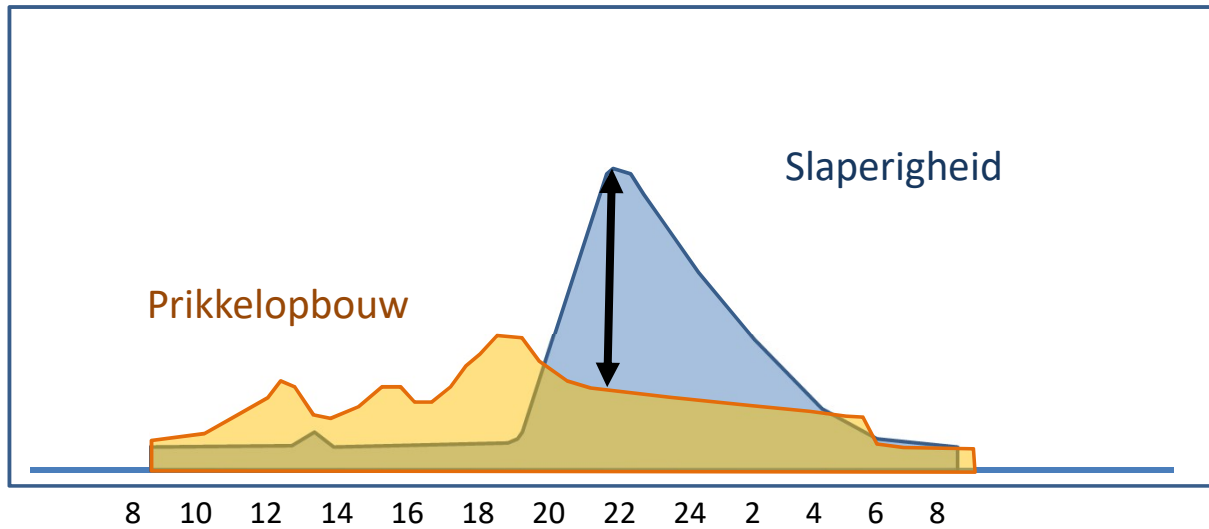
Prikkelverwerking & slaap

Hoge Arousal

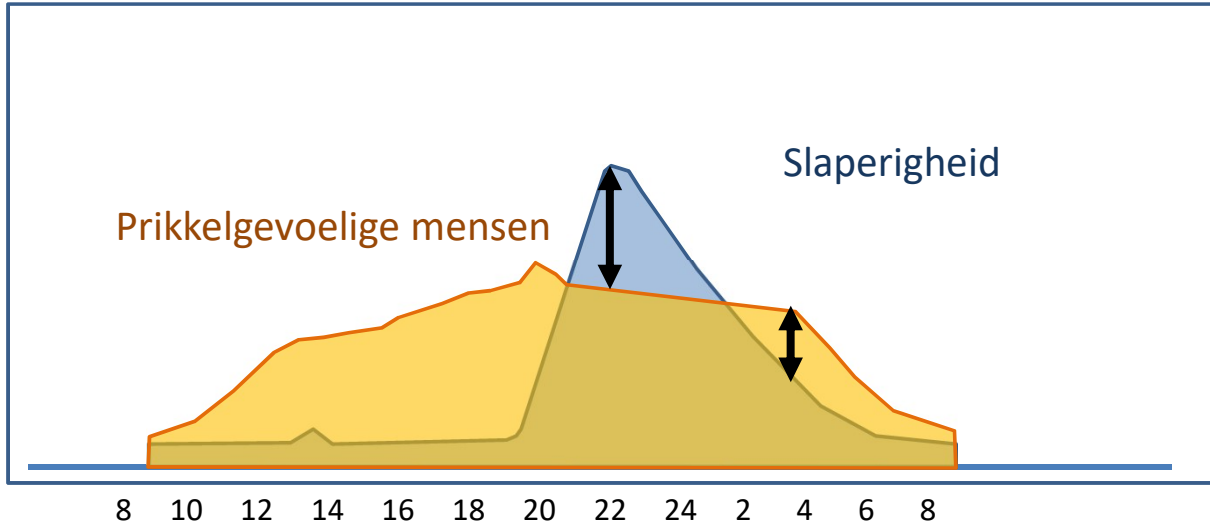

J. Wilbarger, 1991

Slaap en overprikkeling

Slaap en overprikkeling

Philadelphia
Het beste uit jezelf

Prikkelverwerking & slaap

- Zorg voor goede afwisseling van prikkeling en herstel (balans inspanning-ontspanning)
- Bouw af met prikkels / spannende momenten gedurende de dag
- Wees bewust van de prikkels die je aanbiedt
- Zo nodig: SI-onderzoek (onderzoek naar de sensorische informatieverwerking)

Hulpmiddelen

- Daglichtlamp
- Muziekkussen
- Somnox
- Slaaptrainer
- Knuffel (evt. met hartslag)
- Slaapklets
- Zuurstofmasker (apneu)

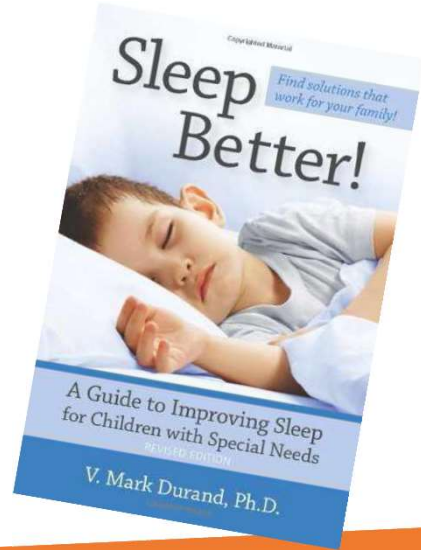
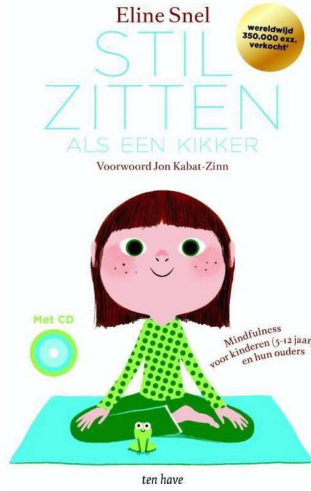
Inspiratie: dementie-winkel.nl

Ter inspiratie: gedragsaanpak

Intessante literatuur

Hartelijk dank voor je aandacht!

Heb je nog vragen?!